

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Autorka: PaedDr. Renáta Orosová, PhD.
Názov: *Mikroedukatívny model rozvoja reflexívnych kompetencií budúcich učiteľov*
Odbor: Pedagogika
Oponentka: doc. PaedDr. Lenka Rovňanová, PhD.

(1) Zhodnotenie významu a originality problematiky

Autorka v predloženej habilitačnej práci spracúva aktuálnu tému významu reflexie a sebareflexie v pregraduálnej príprave budúcich učiteľov a ich úlohe v konceptualizácii profesijného konania a myslenia. Zvlášť v kontexte dlhodobo konštatovaného komplikovaného vzťahu pedagogickej teórie a učiteľskej praxe ako aj nedoceňovaného pochopenia psychodidaktickej podstaty učiteľstva. Autorka akcentuje procesuálne orientovaný socio-konstruktivistický model prípravy absolventa – budúceho učiteľa ako reflexívneho praktika. Nosnou tému práce je mikroedukatívny model rozvíjania reflexívnych kompetencií analyzovaný v širších teoreticko-empirických súvislostiach. Skúmanie vplyvu mikroedukatívneho modelu prípravy budúcich učiteľov na úroveň ich reflexívnych kompetencií v kontexte profesijného štandardu začínajúceho učiteľa považujem z pohľadu aktuálnych odborných trendov pedagogického výskumu a edukačnej praxe za cenný prínos do odbornej diskusie.

(2) Formálna a etická stránka práce

Po formálnej stránke je práca spracovaná v logicky na seba nadväzujúcich vnútorne štruktúrovaných častiach a aj rozsahom (156 strán bez príloh; 197 s prílohami) je v súlade s požiadavkami na formálnu úpravu tohto typu práce. Obsahuje všetky povinné súčasti. Po jazykovej a štylistickej stránke je práca spracovaná na zrozumiteľnej a primeranej odbornej aj ortografickej úrovni (výskyt drobných preklepov a chýb je zanedbateľný). V súlade s pravidlami vedeckej etiky. Autorka dodržala pri práci s početnými odbornými slovenskými a zahraničnými zdrojmi bibliografickú normu v textovej aj indexovej súvislosti. Textová časť je premyslene graficky členená. Bohatý prílohový materiál, hlavne v podobe záznamových formulárov, hodnotím ako cenný zdroj pre ďalšie využitie v odbornej práci so študentmi, študentkami a cvičnými učiteľmi aj na iných pracoviskách. Neodpustím si však jednu tzv. ekopoznámku: je legitímne tlačiť prácu obojstranne, je to ekologickejšie aj ergonomickéjšie.

(3) Úroveň rozpracovania odbornej teórie

Teoretická časť práce predstavuje tri hlavné kapitoly, v ktorých autorka preukázala schopnosť spracovať zvolenú tému s očakávanou odbornou erudíciou, uplatnením systémového prístupu, prevažne deskriptívnej analýzy rôznych prístupov. Myslím si, že autorka mohla byť odvážnejšia v prezentovaní osobnej kritickej reflexie uvádzaných prístupov, ako aj súčasnej edukačnej a akademickej reality. Reflektovala by tak aj svoju dlhoročnú profesijnú skúsenosť v danej problematike.

Autorka postupne predstavuje tému práce cez teoretickú analýzu učiteľstva v procese profesionalizácie a štandardizácie určovanom nie veľmi stabilným legislatívnym rámcom. Analyzuje príčiny tzv. deprofesionalizácie učiteľstva a na jej pozadí otvára citlivú tému kvality učiteľov, ale bez hlbšieho opisu rôznych prístupov k jej chápaniu. V primeranom rozsahu charakterizuje modely prípravy budúcich učiteľov a ich jednotlivé zložky vo vzťahu k nosným témam jadra a opisu študijného odboru učiteľstvo a pedagogické vedy a ich komparácie

s profesijným štandardom začínajúceho učiteľa sekundárneho stupňa vzdelávania. Analyzuje používanie termínov kompetencie, profesijné kompetencie a kľúčové kompetencie vo vzájomnom vzťahu a genéze ich používania v našom odbornom diskurze ako východisko pre analýzu profesijných kompetencií vymedzených profesijným štandardom v jeho troch dimenziách – žiak, výchovno-vzdelávací proces a profesijný rozvoj. Termín „kompetencie“ je od začiatku používania v našom odbornom prostredí vnímaný a aj používaný nejednoznačne (vzťah medzi schopnosťami, zručnosťami, spôsobilosťami a kompetenciami). **Tu formulujem prvú otázku (5.1):** *Ako sa vysporadúva autorka s touto terminologickou nejednoznačnosťou vo vzťahu k vymedzovaniu profesionality učiteľa? Nielen v tvorivej vedecko-publikačnej činnosti, ale aj na výučbe pedagogických disciplín, aby na strane študentov a študentiek došlo k očakávanému porozumeniu a následnému správne použitiu vo vlastnej činnosti. Akú úlohu zohrávajú osobnostné charakteristiky učiteľa v tomto kontexte? Sebareflexia sa totiž spája s určitou úrovňou zrelosti osobnosti.* Dávam do pozornosti koncept tzv. implicitných pedagogických vedomostí (*tacit knowledge*) V. Šveca (MU Brno) ktoré sa považujú za základ pozorovateľného (explicitného) konania učiteľa a predstavujú jeden z jeho predpokladov. Môže sa k nemu autorka vyjadriť pri obhajobe. V tomto kontexte sú zaujímavé aj práce T. Janíka a kol. autorov (MU Brno).

Vo vzťahu k téme habilitačnej práce a výskumnému problému oceňujem spracovanie kapitol o reflexii a sebareflexii ako o nadrozmernom konštrukte s východiskom v Korthagenovom modeli ALACT (*s. 51; tu bolo vhodné použiť akronym modelu rozpísať: Action – Looking back – Awareness of essential aspects – Creating alternative methods action – Trial*). Autorka uvádza a charakterizuje rôzne typy a metódy reflexie a samostatne analyzuje model učiteľa ako reflexívneho praktika. Kriticky hodnotí aktuálny stav reflexívneho prístupu k pedagogickej praxi v rámci praktickej profesijnej prípravy a na príklade pozitívneho prístupu k uvedenej téme v Holandsku naznačuje, aké veľké rezervy v tejto oblasti prípravy máme u nás.

Osobitnú pozornosť venuje autorka používaniu pojmov mikrovyučovanie a mikroedukácia. Predstavuje ho ako tréningový model, kriticky aj s výhodami a nevýhodami. Oceňujem predstavený mikroedukatívny model rozvoja profesijných kompetencií (podkapitola 3.2) v pôvodnej aj inovovanej podobe. Autorka zdieľa skúsenosť s používaním pôvodného, na ich podmienky adaptovaného, modelu a uvádza tiež dôvody potreby jeho inovácie aj na základe reflexie študentov a študentiek. Opisuje aj pridanú hodnotu korigovaného modelu.

Rezervu tejto časti práce vidím v nevyužitom potenciáli myšlienky uvedenej na s. 77, že „...mikrovyučovaním sa vo svojej vedeckej práci zaoberá mnoho známych odborníkov.“ – ide o výskumy vplyvu mikrovyučovania na rôzne sledované premenné (na mikroklimu, vedomosti, postoje, presvedčenie...). Rozpracovanie témy habilitačnej práce v takýchto empirických súvislostiach je očakávanou a cennou časťou teoretickej analýzy a autorka mohla v jej prospech „obetovať“ deskriptívnu časť kapitoly o kompetenciách.

V tejto súvislosti žiadam habilitantku **uviesť niektoré výskumné zistenia odkazovaných autorov (ot. 5.2).**

(4) Úroveň rozpracovania výskumu

Empirická časť práce predstavuje z metodologického hľadiska ucelenú a dôsledne prepracovanú časť habilitačnej práce, ktorá nadväzuje na rozpracovanú teóriu. Autorka zrozumiteľne formuluje výskumný problém, ciele výskumu (hlavný aj čiastkové), správne operacionalizuje premenné v šiestich hypotézach, ktoré sú jednoznačné a štatisticky overiteľné. Výskumné nástroje, dva neštandardizované dotazníky vlastnej konštrukcie, overila aj v predvýskume. Zároveň vhodne zvolenými nástrojmi overovala konštruktívnu validitu a reliabilitu nástrojov. Zvolená minimálna hladina štatistickej významnosti ($p < 0,05$) bola vhodná vo vzťahu k štruktúre výskumného súboru. Výskum mal povahu pedagogického experimentu s dodržanými postupmi a adekvátne posudzovanými a korelovanými výsledkami

medzi kontrolnou a experimentálnou skupinou. Výskumný súbor predstavoval z metodologického hľadiska zámerný dostupný výber: N1=173 študentov a študentiek a N2=692 cvičných učiteľov s rôznymi aprobáciami a rôznou dĺžkou pedagogickej praxe v regionálnom školstve, ktorí hodnotili v preteste a postteste profesijné kompetencie študentov. Oceňujem početnosť súboru N2. Vysoká zapojenosť je, predpokladám, výsledkom systematickej práce autorky s cvičnými učiteľmi v rámci praktickej prípravy. Hypotézy autorka overovala vhodne zvolenými neparametrickými štatistickými testami, využívala nástroje deskriptívnej štatistiky a výsledky prezentovala a interpretovala podľa oblastí profesijného štandardu v prehľadných tabuľkách. Preukázala veľmi dobrú úroveň metodologickej erudície. V tejto súvislosti by ma zaujímalo, *ako na kognitívnej úrovni reflektujú študenti úroveň profesijných kompetencií v oblasti profesijný rozvoj; tá je totiž z pohľadu situačného modelovania asi najviac študentom vzdialená*. Skúste na to reagovať v obhajobe.

Autorka výsledky zväčša interpretovala už v tejto časti a v diskusii sa skôr zamerala na zhrnutie výsledkov vo vzťahu k formulovaným hypotézam, ktoré sa všetky potvrdili. To viedlo autorku k záveru o potvrdení predpokladu pozitívneho vplyvu implementácie inovovaného mikroedukatívneho modelu prípravy budúcich učiteľov na úroveň ich reflexívnych kompetencií. Na základe výsledkov formulovala niekoľko odporúčaní do dvoch oblastí: (1) oblasť pregraduálnej prípravy a (2) oblasť kontinuálneho vzdelávania.

Realizovaný výskum a jeho výstupy potvrdzujú efektívnosť procesuálne orientovaného socio-konstruktivistického modelu prípravy absolventa – budúceho učiteľa ako reflexívneho praktika. Pri obhajobe by mohla autorka prezentovať, akú úlohu (ak vôbec) zohráva národný projekt skvalitňovania odbornej prípravy PZ a OZ v posilňovaní procesov rozvíjania reflexívnych kompetencií budúcich učiteľov v domovskej inštitúcii .

(5) Otázky pre habilitantku

(5.1) Otázka je formulovaná v texte kurzívou s označením 5.1.

(5.2) Otázka formulovaná v texte kurzívou s označením 5.2.

(5.3) Predstavte limity Vášho výskumu (ak ste ich identifikovali).

(5.4) Aké nové výzvy pre pregraduálnu prípravu v oblasti teoreticko-practickej prípravy priniesol posledný rok s COVIDOM-19 vo vzťahu k (a) možnostiam implementácie Vášho mikroedukatívneho modelu a (b) k Vaším výskumným zisteniam? Smerom k študentom, cvičným učiteľom a pracovisku?

(6) Záver

Habilitačnú prácu habilitantky PaedDr. Renáty Orosovej, PhD. hodnotím ako prínos pre (1) rozvoj vedného odboru a (2) využitie v reálnej edukačnej praxi vo vzťahu k tvorbe inovácií v pregraduálnej príprave budúcich učiteľov a odbornej príprave cvičných učiteľov. Na základe vyššie uvedeného v textovej časti posudku konštatujem, že habilitantka má predpoklady ovplyvňovať ďalší rozvoj vedného odboru.

Predložená habilitačná práca spĺňa definované požiadavky na tento typ práce a preto ju **odporúčam k obhajobe**. Zároveň odporúčam udelenie vedecko-pedagogického titulu **docentka** v odbore Pedagogika habilitantke PaedDr. Renáte Orosovej, PhD.

V Banskej Bystrici 28.2.2021

doc. PaedDr. Lenka Rovňanová, PhD.